

The Koblenz Massacre of 1265:

A Historical and Halakhic Analysis

(1) ברוך ממגנצה, שאול צ'ירנקבסקי

אָנִי הָאִישׁ, אָנִי הָאֵב,
שְׁשַׁחַט בְּנוֹתָיו, וְלֹא שָׁב
סָפִינוּ אַחֲזֹר, טָרָם דָּם
כְּסָהוּ, מֵעֲלָה אֵד חָם!

פֹּה הַקְּבָרִים! פֹּה גַם קְבָרְךָ!
לִפְנֵי שְׁלֶשֶׁת יָמִים
פֹּה נֶאֱסָפוּ וַיִּטְמְנוּ
כָּל זְבַחֵי-הַדָּמִים.

(2) שו"ת מהר"ם (דפוס ברלין), ס' רעג

יהודי אחד שאל את מהר"ם שיחיי אם צריך כפרה על ששחט אשתו וד' בניו ביום הרג רב בקובלינש עיר הדמים כי כך בקשוהו עינין ראו כי יצא הקצף מלפני ד' והתחילו האויבים להרוג בני אל חי הנהרגים על קדוש השם וגם הוא רצה להרוג את עצמו במיתותם אלא שהצילו ה' על ידי גוים

(3) דברים פרק ו פסוק ה

וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ :

And you shall love the Lord, your God, with all your heart and with all your soul, and with all your means.

(4) ויקרא פרק יח פסוק ה

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקֹּתַי וְאֶת מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתְּם הָאָדָם וְחַי בָּהֶם אֲנִי ה' :

You shall observe My statutes and My ordinances, which a man shall do and live by them. I am the Lord.

(5) גמ' סנהדרין עד ע"א

א"ר יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק נימנו וגמרו בעליית בית נתזה בלוד כל עבירות שבתורה אם אומרין לאדם עבור ואל תהרג יעבור ואל יהרג חוץ מעבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים... כי אתא רב דימי א"ר יוחנן לא שנו אלא בשעת גזרת המלכות אבל בשעת גזרת המלכות אפי' מצוה קלה יהרג ואל יעבור. כי אתא רבין א"ר יוחנן אפי' שלא בשעת גזרת מלכות לא אמרו אלא בצניעא אבל בפרהסיא אפי' מצוה קלה יהרג ואל יעבור

Rabbi Yoḥanan says in the name of Rabbi Shimon ben Yehotzadak: They counted and concluded in the upper story of the house of Nitza in Lod that regarding all transgressions in the Torah, if a person is told: Transgress and you will not be killed, he may transgress that prohibition and not be killed, except for those of idol worship, forbidden sexual relations, and bloodshed...When Rav Dimi came from Eretz Yisrael to Babylonia, he said that Rabbi Yoḥanan said: The Sages taught that one is permitted to transgress prohibitions in the face of mortal danger only when it is not a time of religious persecution. But in a time of religious persecution, even if they issued a decree about a minor mitzva, one must be killed and not transgress. When Ravin came from Eretz Yisrael to Babylonia, he said that Rabbi Yoḥanan said: Even when it is not a time of religious persecution, the Sages said that one is permitted to transgress a prohibition in the face of mortal danger only when he was ordered to do so in private. But if he was ordered to commit a transgression in public, even if they threaten him with death if he does not transgress a minor mitzva, he must be killed and not transgress.

סיכום:

1. ג' חמורות בצנעה
2. כל המצוות בצנעה בשעת השמד
3. כל המצוות בפרהסיא

(6) חדושי הר"ן על סנהדרין דף עד ע"א

חוץ מע"א וג"ע וש"ד. לפי שאלו העבירות הם חמורות מכולן אמרו חכמים יהרג ואל יעבור

(7) רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ה

כל בית ישראל מצווין על קדוש השם הגדול הזה שנאמר ונקדשתי בתוך בני ישראל, ומוזהרין שלא לחללו שנאמר ולא תחללו את שם קדשי, כיצד כשיעמוד עובד כוכבים ויאנוס את ישראל לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה או יהרגנו יעבור ואל יהרג שנאמר במצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, וחי בהם ולא שימות בהם... במה דברים אמורים בשאר מצות חוץ מעבודת כוכבים וגלוי עריות ושפיכת דמים, אבל שלש עבירות אלו אם יאמר לו עבור על אחת מהן או תהרג, יהרג ואל יעבור

(8) ספר יראים תג

קידוש השם. ויראת מאלהיך צוה לקדש שמו דכתיב. בפרשת אמור אל הכהנים ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל ותניא בת"כ ממשמע שנאמר ולא תחללו אמור קדש מה ת"ל ונקדשתי אמרה תורה מסור עצמך על קדושת שמי פ"י על קידוש השם [שלא] יפקיר אדם במעשיו ובדבריו [באחת] מכל מצות האמורות בתורה ואפ"י דקדוק אחד מדברי סופרים כי אם יחבב תורה ודקדוקיה וישמח לבו לקראת המצוות ואפילו אינה מצוה אלא מנהג יהודית ואם יעברנו נראה כעובר מצוה ומפקירה צריך שיהרג על הדבר כדאמרין בסנהדרין בסוף פ' בן סורר ומורה [ע"ד א'] בשעת השמד אפילו על מצוה קלה יהרג ואל יעבור פ"י שעת השמד שמכוונים עובדי כוכבים להעביר מצות המקום ולהכעיס לפניו כי אתא רבין אמר ר' יוחנן אפ"י שלא בשעת השמד לא אמרין אלא בצינעה אבל בפרהסיא אפ"י ערקתא דמסנא פ"י מנהג יהודית שהנוהג לתרבות ולקידוש השם

(9) ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה סג

והמצוה הס"ג היא שהזהירנו מחלול השם. והוא הפך קדוש השם שנצטוינו בו שקדם באורו בתשיעית ממצות עשה. והוא אמרו יתעלה (אמור כב) ולא תחללו את שם קדשי. והעון הזה ייחלק לשלשה חלקים. שנים כוללים ואחד מיוחד. ואולם החלק האחד הכולל, שכל מי שבקשו ממנו לעבור על דבר מן המצוות בשעת השמד והיה האונס מתכוין להעביר בין מצות קלות בין מצות חמורות, או מי שיבוקש ממנו שיעבור על עבודה זרה או גילוי עריות או שפיכות דמים ואפילו שלא בשעת השמד, הנה הוא חייב להתיר נפשו ויהרג ואל יעבור כמו שבארנו בתשיעית ממצות עשה. ואם עבר ולא נהרג כבר חלל את השם ועבר על לאו זה. ואם היה זה ברבים כלומר בעשרה מישראל כבר חלל את השם ברבים ועבר על אמרו יתעלה ולא תחללו את שם קדשי. וחסאו גדול מאד.

(10) רמב"ם הלכות סנהדרין פרק כ הלכה ב

כל מי שעשה דבר שחייבין עליו מיתת בית דין באונס אין בית דין ממיתין אותו ואע"פ שהיה מצווה שיהרג ואל יעבור אע"פ שחלל את השם

(11) חדושי הר"ן על סנהדרין דף סא ע/ב

...ה"ר דוד ז"ל מחלק בין אלו הג' עבירות ובין שאר מצות דבשאר מצות הוא משום עשה דונקדשתי ולפיכך אין ממיתין עליה בפרהסיא או בשעת הגזירה אבל באלו הג' עבירות שהם מחמת חומר עצמן אימא לך דאפילו באונס ימיתוהו ב"ד אם התרו בו

(12) בראשית פרק ט פסוק ה

וְאֵךְ אֶת דַּמְכֶם לְנַפְשֵׁיכֶם אֶדְרֹשׁ מִיַּד כָּל חַיָּה אֶדְרֹשְׁנָהּ וּמִיַּד הָאָדָם מִיַּד אִישׁ אֶחָיו אֶדְרֹשׁ אֶת נַפְשׁ הָאָדָם :

But your blood, of your souls, I will demand [an account]; from the hand of every beast I will demand it, and from the hand of man, from the hand of each man, his brother, I will demand the soul of man.

(13) בראשית רבה פרשה לד

(ה) [אך את דמכם לנפשותיכם] להביא את החונק עצמו, יכול כשאל ת"ל אך

(14) שמואל א פרק לא פסוק ד

וַיֹּאמֶר שְׂאוּל לְנֶשֶׂא כְּלָיו שְׁלֹף חַרְבֶּךָ וְדַקְרָנִי בָּהּ פֶּן יָבֹאוּ הָעַרְלִים הָאֵלֶּה וְדַקְרָנִי וְהִתְעַלְלוּ בִּי וְלֹא אָבָה נֶשֶׂא כְּלָיו כִּי יֵרָא מְאֹד וַיִּקַּח שְׂאוּל אֶת הַחֶרֶב וַיִּפֹּל עָלָיָה :

And Saul said to his weapon-bearer, "Draw your sword and run me through with it, lest these uncircumcised men come and run me through and mock me." But his weapon-bearer was unwilling, for he was very much afraid. And Saul took the sword and fell upon it.

(15) תלמוד בבלי מסכת גיטין דף נז עמוד ב

תנא: מעשה בדי' מאות ילדים וילדות שנשבו לקלון, הרגישו בעצמן למה הן מתבקשים, אמרו: אם אנו טובעין ביס אנו באין לחיי העולם הבא? דרש להן הגדול שבהן: +תהלים ס"ח+ אמר ה' מבשן אשיב אשיב ממצולות ים, מבשן אשיב - מבין שיני אריה אשיב, ממצולות ים - אלו שטובעין ביס; כיון ששמעו ילדות כך, קפצו כולן ונפלו לתוך הים. נשאו ילדים ק"ו בעצמן ואמרו: מה הללו שדרכן לכך - כך, אנו שאין דרכנו לכך - על אחת כמה וכמה! אף הם קפצו לתוך הים. ועליהם הכתוב אומר: +תהלים מ"ד+ כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה.

Rav Yehuda says that Shmuel says, and some say that it was Rabbi Ami who says this, and some say that it was taught in a *baraita*: There was an incident involving four hundred boys and girls who were taken as captives for the purpose of prostitution. These children sensed on their own what they were expected to do, and they said: If we commit suicide and drown in the sea, will we come to eternal life in the World-to-Come? The oldest child among them expounded the verse: "The Lord said, I will bring back from Bashan, I will bring them back from the depths of the sea" (Psalms 68:23). "I will bring back from Bashan," i.e., from between the teeth [*bein shen*] of the lion, and "I will bring them back from the depths of the sea" is referring to those who drown in the sea for the sake of Heaven. When the girls heard this, they all leapt and fell into the sea. The boys then drew an *a fortiori* inference with regard to themselves and said: If these girls, for whom sexual intercourse with men is their natural way, act in such a manner, then we, for whom sexual intercourse with men is not our natural way, should all the more so conduct ourselves likewise. They too leapt into the sea. Concerning them and others like them the verse states: "As For Your sake we are killed all the day long; we are reckoned as sheep for the slaughter" (Psalms 44:23).

(16) חידושי הריטב"א, ע"ז יח ע"א

..אומר ר"ת דהיכא שמתירא שלא יכריחוהו לעבור על דת מותר לחבול בעצמו. והכי איתא במדרש, כתיב אך את דמכם לנפשתיכם אדרוש, מכאן אזהרה לאדם שלא יחבול בעצמו. יכול אפילו כשאול מלך ישראל, פי' שחבל בעצמו מפני שהיה מתירא שמא יעבירוהו על דת, ת"ל אך מייעט, דבכי האי גוונא שרי. ומכאן לומדים לשחוט הנערים בגזרות מפני העברת הדת. ע"כ מצאתי בגליוני התוספות, והם דברים שצריכין תלמוד ועיון גדול, אלא שכבר הורה זקן, ושמענו בשם גדולי צרפת שהתירו כן הלכה למעשה.

(17) שו"ת מהר"ם (דפוס ברלין), ס' רעג

...לא ידענא שפיר מה אידון ביה, כי ודאי ההורג עצמו על יחוד ה' רשאי לחבול בעצמו ואמר בראשית רבה לדיג יכול כשאול ת"ל אך, ואמר בגיטין נז מעשה בדי' מאות ילדים וילדות... אבל לשחוט אחרים צ"ע למצוא ראיה להתיר... מיהו דבר זה פשט התירא, כי שמענו ומצאנו שהרבה גדולים שהיו שוחטים את בניהם ואת בנותיהם וגם רבינו קלונימוס עשה כן בקינה המתחלת "אמרתי שעו ממני... מי שמטעינהו כפרה הוא מוציא לעז על חסידים הראשונים, ואחרי שכוונתו היה לטובה מרוב אהבת יוצרנו יתברך שמו פגע ונגע במחמד עיניו, גם הם חלו פניו על ככה... אין להחמיר עליו כלל

(18) ספר גזירות צרפת ואשכנז

ובספר הזכרת נשמות (מימורבוך) נרשם בעניין זה: 'הרוגי קופליניץ, כ"ה לפרט ט"ו בניסן לאלף הששי: ר' יואל ואשתו וילדיו. מרת שוינגלין החסידה. החבר ר' יוסף הבחור ב"ר שמואל ואשתו מרת שונגלין ושתי אחיותיו שטבתן. ר' שלמה הבחור. אשת ר' אברהם ב"ר משה וילדיו שנשחטו. החבר ר' אליעזר'. והשואל היה כנראה ר' אברהם ב"ר משה הנזכר כאן.